

Warszawa, 7 czerwca 2024 r.

Rada Naukowa ISP PAN
Instytut Studiów Politycznych, Polska Akademia Nauk
ul. Polna 18/20
00-625 Warszawa
E: politic@isppan.waw.pl

STRONA:
dr Jacek Bartosiak

reprezentowany przez:
radcę prawnego Annę Kruszewską
radcę prawnego dr Aleksandrę Sewerynik

adres do doręczeń:
Hasik, Rheims i Partnerzy
Pl. Trzech Krzyży 10/14
Budynek Ethos, 3. piętro
00-499 Warszawa
E: office@hrp.pl

STANOWISKO W SPRAWIE

1. Działając w imieniu dr. Jacka Bartosiaka, na podstawie pełnomocnictwa złożonego do akt sprawy, niniejszym przesyłamy stanowisko w przedmiocie merytorycznego ustosunkowania się do sporządzonych w sprawie opinii biegłych.
2. Ponadto **podtrzymujemy wniosek o wydanie decyzji o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu Jackowi Bartosiakowi stopnia naukowego doktora oraz podtrzymujemy dotychczasowe wnioski formalne oraz wnioski dowodowe zgłoszone w sprawie.**

UZASADNIENIE

WPROWADZENIE

- (1) Pismem z dnia 16 maja 2024 r. Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk poinformował Stronę, że do akt postępowania wpłynęły trzy opinie ekspertów, dotyczące rozprawy doktorskiej dr. Jacka Bartosiaka, tj. opinia dr. hab. Tomasza Kamińskiego, opinia dr. hab. prof. INP PAN Mateusza Błachuckiego oraz opinia dr. hab. Łukasza Fyderka

- (2) 29 maja 2024 r. został złożony wniosek o wyłączenie biegłych oraz pominięcie opinii biegłych ze względu na to, że dr.hab. Tomasz Kamiński oraz dr. hab. Łukasz Fyderka nie można uznać za osoby bezstronne i obiektywne w niniejszej sprawie, a opinia dr. hab. prof. INP PAN Mateusza Błachuckiego została w całości oparta na opiniach wyżej wymienionych biegłych oraz została sporządzona z naruszeniem przepisów postępowania.
- (3) Ze względu na wniosek wskazany powyżej oraz okoliczności w nim wskazane, odniesienie się merytoryczne do wniosków i też zaprezentowanych przez dr. hab. Tomasza Kamińskiego oraz dr. hab. Łukasza Fyderka oraz prof. Mateusza Błachuckiego jest bezprzedmiotowe, jednakże z ostrożności procesowej Strona niniejszym składa pismo zawierające szczegółowe odniesienie się do opinii biegłych.

PODSUMOWANIE STANOWISKA STRONY W ODNIESIENIU DO OPINII BIEGŁYCH

- (4) Szczegółowa analiza opinii dr hab. Tomasza Kamińskiego oraz dr hab. Łukasza Fyderka wykazała, że:
- a) **pytania zadane biegłym zostały wadliwie sformułowane**, tj. prowadziły do zbyt szerokiego zakresienia zakresu opinii prowadzącego do wydania dokumentu stanowiącego *de facto* powtórny recenzję rozprawy doktorskiej w ramach „ponownej oceny spełnienia przez ocenianą pracę wymogów pracy doktorskiej¹”, w związku z czym wszelkie stwierdzenia biegłych wykraczające poza kwestie relewantne z punktu widzenia przesłanki przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego nie powinny być brane pod uwagę przy rozstrzyganiu sprawy,
 - b) biegli wykazali się **niezrozumieniem przesłanek wskazanych w art. 195** ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce²(dalej jako „*uswin*”) oraz pośrednio art. 115 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w dnia 4 lutego 1994 r. (dalej jako „*PrAut* lub „*prawo autorskie*”) co spowodowało sformułowanie przez nich zarzutów nieistotnych z punktu widzenia tych przepisów oraz zastosowanie błędnego punktu odniesienia dla formułowanych przez nich wniosków, w szczególności:
 - c) biegli **mylnie założyli, że brak użycia cudzysłowu uzasadnia postawienie zarzutu przypisania sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu** lub ustalenia naukowego w sytuacji, gdy fragment rozprawy doktorskiej zawierający nawiązanie do utworu innego autora **został oznaczony przypisem odsyłającym do autora oraz źródła** przytaczanego fragmentu cudzego utworu, czy to w postaci oryginalnej czy w postaci tłumaczenia, przekładu, parafrazy lub nawiązania, gdy tymczasem okoliczność braku zastosowania cudzysłowu nie jest wystarczająca do dokonania takiej oceny,
 - d) biegli bez żadnych podstaw faktycznych założyli, że dr Jacek Bartosiak nie zapoznał się ze źródłami wskazanymi przez niego w przypisach, czyli posługuje się fałszywymi przypisami, co jest nie tylko bezzasadne, ale również nie jest zgodne z prawdą, bowiem dr Bartosiak zapoznał się ze wskazanymi przez nich publikacjami,

¹ Jak wskazuje słusznie prof. Błachucki na str. 13 swojej opinii.

² Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.

- e) biegli **mylnie wskazują okoliczność korzystania** przez dr. Bartosiaka oraz przytaczanych autorów **z tych samych materiałów źródłowych** (np. literatury) jako uzasadniającą postawienie zarzutu przypisania sobie autorstwa prac innych autorów, gdy tymczasem prawo autorskie w żaden sposób nie ogranicza autorów w korzystaniu z tych samych źródeł³;
- f) biegli ignorują fakt, że **w rozprawie doktorskiej nie znajduje się żaden fragment cudzego utworu, którego autor nie zostałby wskazany**, a do każdej z szerzej przytaczanych publikacji odnoszą się liczne przypisy wskazujące na autora i źródło, co stanowi bezpośredni dowód na to, że dr Bartosiak nie miał zamiaru wprowadzenia odbiorców w błąd co do autorstwa przytaczanych fragmentów,
- g) biegli **mylnie utożsamiają niedoskonałe lub błędne formułowanie przypisów z świadomym i zamierzonym przypisaniem sobie autorstwa cudzego utworu** lub ustalenia naukowego, gdy tymczasem pomiędzy tymi zjawiskami a świadomym pozorowaniem własnego autorstwa nie zachodzi stosunek tożsamości,
- h) dla stwierdzenia przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu cudzego utworu **nie mają znaczenia kryteria ilościowe**, w tym obszerność przytaczanych fragmentów, ponieważ zakres zapożyczeń napotyka jedynie ograniczenia wynikające z celu, w jakim autor dokonuje przytoczenia twórczości lub rozważań innego autora⁴,
- i) zwraca uwagę brak konkretnego wskazania kwestionowanych fragmentów rozprawy doktorskiej – biegli ograniczyli się do ogólnego skomentowania zarzutów przedstawionych przez anonimowy zespół dr. Piegzika, co nie może być uznane za przeprowadzenie samodzielnej i niezależnej analizy.

(5) Szczegółowa analiza opinii dr hab. prof. ISN PAN Błachuckiego wykazała, że:

- a) biegły **wykroczył poza swoją rolę w postępowaniu administracyjnym** wskazując Organowi jak sprawa powinna zostać rozstrzygnięta, tj. dokonują subsumpcji przepisów i stanu faktycznego, gdy tymczasem rolą biegłego jest przekazanie organowi wiadomości specjalnych,
- b) swoje „rozstrzygnięcie” biegły oparł jedynie na opiniach dr hab. Tomasza Kamińskiego oraz dr hab. Łukasza Fyderka, które są dotknięte poważną wadliwością ze względów opisanych w pkt. (2) i (4) powyżej, co sprawia, że jego wnioski nie mogą zostać uwzględnione przez Organ przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy,
- c) biegły błędnie wprowadził do sprawy wątek plagiatu ukrytego, która to koncepcja sama w sobie jest wątpliwa z punktu widzenia przesłanek odpowiedzialności z tytułu naruszenia autorskich praw osobistych czy popełnienia przestępstwa plagiatu oraz nie ma uzasadnienia w okolicznościach niniejszej sprawy,
- d) pomimo dokonania w określonym w pkt. (20) poniżej zakresie prawidłowej analizy przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁵

³ J. Szczotka, *Granice plagiatu w utworach naukowych – kiedy „plagiat” nie jest plagiatem* w: *Działalność naukowo-dydaktyczna w świetle prawa autorskiego*, red. W. Lis u G. Tylec, Wydawnictwo KUL Lublin 2015 r, str. 45.

⁴ Por. np. A. Matlak [w:] *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych [w:] Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021, art. 29 oraz wyrok SN z 23.11.2004 r., sygn. akt I CK 232/04, OSNC 2005/11, poz. 195.

⁵ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 775 z późn. zm.

(dalej jako „kpa” lub „Kodeks Postępowania Administracyjnego”), biegły dokonał dużych uproszczeń interpretując sam art. 195 uswin w kontekście przepisów prawa autorskiego, o czym będzie szczegółowo mowa w dalszej części pisma.

- (6) Należy przypomnieć, że rozstrzygając sprawę Organ powinien kierować się zasadami postępowania administracyjnego, w szczególności:
- a) w razie jakichkolwiek wątpliwości odnośnie do spełnienia przesłanek z art. 195 uswin Organ powinien wydać decyzję o odmowie stwierdzenia nieważności decyzji o przyznaniu Jackowi Bartosiakowi tytułu naukowego doktora,
 - b) zgodnie z zasadą bezpośredniości, Organ, a więc Rada Naukowa ISP PAN, powinien wydać decyzję w oparciu o całość materiału dowodowego, a nie jedynie w oparciu o rekomendację komisji powołanej przez Organ do rozpoznania niniejszej sprawy,
 - c) okoliczność, że osoby przedstawiające zarzuty wobec dr. Jacka Bartosiaka pozostają anonimowe powinna dyskwalifikować ich analizy jako źródło wiedzy dla Komisji oraz Rady Naukowej ISP PAN jako dowód niezgodny z prawem,
 - d) należy przypomnieć, że „błędy i usterki warsztatowe (...) zdarzają się często. Nie świadczą one automatycznie o plagiacie, co organ stosujący prawo powinien mieć na uwadze”⁶.

PLAGIAT A STOSOWANIE CUDZYSŁOWIU

- (7) Na bardziej szczegółowe omówienie zasługuje kwestia interpretacji przesłanek wskazanych w art. 195 uswin oraz pośrednio art. 115 PrAut, w szczególności rozstrzygnięcie tego, **czy brak zastosowania cudzysłowu przez osobę przytaczającą cudze rozważania zawsze i w każdych okolicznościach oznacza przypisanie sobie autorstwa fragmentu cudzej pracy przez tę osobę**, czy jest inaczej i dla przesądzenia tej kwestii nie wystarczy sam brak cudzysłowu, zatem konieczne jest zaistnienie dodatkowych okoliczności.

Autorskie prawa osobiste a autorskie prawa majątkowe

- (8) Rozważania na powyższy temat warto rozpocząć od uprządkowania pewnych pojęć z zakresu prawa autorskiego, w szczególności zakresienia ram prawnych odnoszących się do cytowania w kontekście zarówno autorskich praw majątkowych, jak i autorskich praw osobistych.
- (9) Autorskie prawa majątkowe obejmują prawo twórcy do korzystania z utworu i rozporządzania prawami do niego oraz do stosownego wynagrodzenia za korzystanie z utworu. Prawa te realizują interes ekonomiczny twórcy. Autorskie prawa osobiste chronią więc twórcy z utworem i obejmują między innymi prawo do autorstwa utworu oraz prawo do oznaczania utworu swoim imieniem i nazwiskiem lub pseudonimem. Plagiat, czyli przestępstwo umyślne z art. 115 PrAut oraz przesłanka stwierdzenia nieważności decyzji o nadaniu stopnia naukowego wskazana w art. 195 uswin, tj. przypisania sobie autorstwa istotnego fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego, **dotyczy sfery autorskich praw osobistych**.

⁶ A. Niewęglowski [w:] *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 115.

Prawo cytatu

- (10) Prawo cytatu, uregulowane w art. 29 PrAut, jako postać tak zwanego dozwolonego użytku publicznego, stanowi przejaw ograniczenia przez ustawodawcę autorskich praw majątkowych autora z uwagi na interes publiczny. Zgodnie z tym przepisem „wolno przytaczać w utworach stanowiących samoistną całość urywki rozpowszechnionych utworów oraz rozpowszechnione utwory plastyczne, utwory fotograficzne lub drobne utwory w całości, w zakresie uzasadnionym celami cytatu, takimi jak wyjaśnianie, polemika, analiza krytyczna lub naukowa, nauczanie lub prawami gatunku twórczości”.
- (11) Prawo cytatu odnosi się zatem do autorskich praw majątkowych i stanowi podstawę do korzystania z utworu bez konieczności uzyskiwania licencji oraz zapłaty wynagrodzenia, jeżeli korzystanie to polega na włączeniu fragmentu cudzego utworu do własnego utworu w celu wskazanym w art. 29 PrAut, np., w celu wyjaśniania, polemiki, analizy krytycznej lub analizy naukowej.
- (12) **W sferze autorskich praw osobistych** poprawne cytowanie wymaga „wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła”, a „podanie twórcy i źródła powinno uwzględniać istniejące możliwości” (art. 34 PrAut). Przepis ten, odnoszący się wprost do prawa cytatu i autorskich praw osobistych, nie ustanawia żadnych dodatkowych wymogów dotyczących oznaczenia cytowanych fragmentów cudzego utworu, poza obowiązkiem wskazania imienia i nazwiska twórcy oraz źródła. W szczególności nie nakazuje oznaczania cytowanych treści cudzysłowem czy innego ich wyodrębniania.
- (13) W doktrynie prawa autorskiego mianem cytatu określa się sytuacje **wiernego włączenia fragmentu cudzego utworu do własnego utworu, a nie jego przytoczenie w postaci przekładu z innego języka, parafrazy czy luźnego nawiązania do tekstu innego autora**. Wskazuje się, że takiego przetworzonego przywołania cudzej twórczości nie oznacza się cudzysłowem lub innym wyróżnieniem:

„Błędem jest pojawiające się czasem w praktyce określenie „cytat parafrazowany”. Cytat, jak wiadomo, jest zawsze wierny oryginałowi. Pod wpływem być może upowszechniania się tego wyrażenia pojawiają się przypadki brania parafrazy w cudzysłów i opatrywania jej przypisami. Takie działanie prowadzi do skutków zgoła odmiennych od zamierzonego. Przypisuje się komuś autorstwo fragmentu, który od niego nie pochodzi. Nie jest to zgodne z założeniami prawa autorskiego⁷.”

*„istotą cytatu jest inkorporacja **niezmienionego fragmentu cudzego dzieła**”⁸*

⁷ A. Niewęglowski [w:] *Prawo autorskie. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 115.

⁸ J. Barta i R. Markiewicz za A. Matlak [w:] *Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych [w:] Ustawy autorskie. Komentarze. Tom I*, red. R. Markiewicz, Warszawa 2021, art. 29.

„Jeżeli działanie takie [parafrazowanie – dop. pełn.] wiąże się z przejęciem elementów twórczych z utworu (z płaszczyzny treści, a nie tylko ogólnych idei, pomysłów) i nadaniem im nowej formy, to wymaga oznaczenia (**choć już nie użycia znaku cudzysłowu**), gdyż stanowi wykorzystanie cudzej twórczości.⁹”

(14) Również w niektórych wytycznych na uczelniach wyższych wskazuje się, że „cytat pośredni (parafraza) zapisywany jest **bez cudzysłowu**.”¹⁰

(15) **Podsumowując**, zgodnie z brzmieniem przytoczonych powyżej przepisów oraz cytowanymi stanowiskami doktryny, korzystanie z cudzego utworu w ramach prawa cytatu:

- a) polega na włączeniu fragmentu cudzego utworu do własnego w oryginalnej postaci oraz
- b) wymaga wskazania autora i źródła cytowanych fragmentów, a
- c) ujmowanie w cudzysłow fragmentów cudzych utworów w postaci zmienionej, tj. stanowiącej tłumaczenie lub przekład z innego języka, parafrazę lub luźne nawiązanie do cudzej twórczości, nie jest zjawiskiem pożądanym ze względu na to, że tak przetworzone fragmenty mogą nie oddawać w pełni całej wartości oryginału oraz mogą zawierać wkład twórczy osoby korzystającej z cudzej twórczości.

Przypisanie sobie autorstwa istotnego fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego

(16) W zakresie przepisu będącego podstawą prowadzenia niniejszego postępowania, tj. art. 195 uswin przywołać należy wypowiedź dr. Damian Flisaka zamieszczoną w jego opinii załączonej do stanowiska Strony z 7 grudnia 2023 r. „Przesłanka „przywłaszczenia jest jednolicie i powszechnie – znowu: zarówno w orzecznictwie, jak i w nauce prawa – rozumiana właśnie jako przypisywanie sobie autorstwa. Ta ostatnia czynność **wymaga celowego działania osoby (czyli działania w warunkach winy umyślnej) nakierowanej na właśnie na to, aby w oczach opinii publicznej uchodzić za autora przywłaszczonego utworu**. Takie właśnie rozumienie „przypisania sobie autorstwa” obowiązuje na gruncie art. 195 PSW”.

(17) Jak kontynuuje dr Flisak „Przypisanie sobie autorstwa niewątpliwie **nie może obejmować każdej sytuacji nieprecyzyjnego umieszczenia przepisu, mało dokładnego oznaczenia cudzego dzieła czy braku dokładnych wyróżnień (np. każdorazowe poprzez ujmowanie w cudzysłow) cudzych fragmentów, jeśli tylko we wskazanych sytuacjach nie jest oczywiste, iż zamiarem autora było stworzenie pozoru własnego autorstwa (...)** Wskazane sytuacje niestarannego działania już na samej płaszczyźnie semantycznej nie korespondują z rozumieniem frazy o przypisaniu sobie autorstwa. Nie można stawiać znaku równości pomiędzy zamiarem przypisania sobie autorstwa a przytoczeniem, posiłkowaniem się czy

⁹ S. Stanisławska-Kloc [w:] *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. D. Flisak, Warszawa 2015, art. 29, pkt 38.

¹⁰ Wytyczne Edytorskie obowiązujące w Wydawnictwie Politechniki Łódzkiej, Oprac. Dorota Utracka, Jolanta Szczepaniak, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, 2022, str. 6, Pkt 1.6 [link: https://wydawnictwo.p.lodz.pl/images/pliki/zalecenia_edytorskie.pdf](https://wydawnictwo.p.lodz.pl/images/pliki/zalecenia_edytorskie.pdf).

dokonaniem innego rodzaju zapożyczeń cudzych tekstów – bez widocznych sygnałów świadczących o próbie stworzenia pozoru własnego autorstwa”.

Cudzysłów a przypisanie sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu

(18) Biorąc pod uwagę przeprowadzoną powyżej analizę oraz wszystkie wcześniejsze rozważania poczynione przez Stronę w stanowiskach złożonych do akt sprawy, można wskazać, że:

- a) w sytuacji, gdy włączany fragment zostaje umieszczony w cudzym utworze **w postaci przetworzonej**, tj. w postaci tłumaczenia, przekładu, parafrazy lub luźnego nawiązania, oraz jeżeli został on **oznaczony poprzez wskazanie autora i źródła**, np. w przypisie, **wykluczone jest uzasadnione postawienie zarzutu przypisania sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu, a badanie przesłanek subiektywnych**, tj. zamiaru wytworzenia fałszywego przekonania o tym, że dany fragment jest autorstwa osoby, która dokonuje przytoczenia, **nie jest potrzebne**,
- b) jeżeli fragment cudzego utworu jest cytowany **w formie oryginalnej** oraz został on **oznaczony poprzez wskazanie autora i źródła**, np. w przypisie, natomiast **nie został zastosowany cudzysłów**, stwierdzenie czy doszło do przypisania sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu **wymaga udowodnienia, że dana osoba nie zastosowała cudzysłowu świadomie i to w celu wywołania wrażenia, że to ona jest autorem cytowanego fragmentu**.

(19) Podsumowując, z przeprowadzonej powyżej analizy wynika, że **samo zaistnienie okoliczności braku zastosowania cudzysłowu nie jest wystarczające do stwierdzenia, czy doszło do przypisania sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu**. Konieczne jest udowodnienie, że **brak zastosowania cudzysłowu przy cytowaniu cudzego fragmentu w oryginalnej postaci, w tym w oryginalnym języku, był jednym z elementów świadomego i zamierzonego zamiaru dokonania fałszerstwa intelektualnego, a nie był jedynie przejawem niestaranności czy błędu**.

SZCZEGÓŁOWE ODNIESIENIE SIĘ DO OPINII BIEGŁYCH

Opinia dr. hab. prof. INP PAN Mateusza Błachuckiego

(20) Na wstępie warto wskazać, że pomimo zastrzeżeń do opinii prof. Błachuckiego wskazanych przez Stronę we wniosku z dnia 29 maja 2024 r. o pominięcie jego opinii przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, zawiera ona szereg wartościowych stwierdzeń i wniosków związanych z interpretacją przepisów postępowania administracyjnego w zakresie konieczności ich stosowania przy procedowaniu niniejszej sprawy oraz w zakresie konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez Radę Naukową PAN **wyłącznie na podstawie art. 195 uswin, a nie w oparciu o przeprowadzenie „powtórnego przewodu doktorskiego”¹¹**, z którymi Strona w pełni się zgadza.

¹¹ Vide pkt. 3.2, pkt. 3.5 na str. 3 i 4, pkt. 7 na str. 13, pkt. 8 na str. 18 i 19 opinii biegłego.

- (21) Ze względu na konieczność wyłączenia biegłych dr. hab. Tomasza Kamińskiego oraz dr. hab. Łukasza Fyderka, pominięciu powinny podlegać pozostałe wnioski opinii prof. Błachuckiego, w szczególności wskazane w pkt. 3.6, 3.7 i 3.8 opinii. Nie można uznać bowiem za udowodnione i trafne twierdzenie, że w rozprawie doktorskiej dr. Jacka Bartosiaka stwierdzić można istnienie „licznych przypadków przypisania sobie autorstwa cudzego utworu i ustaleń naukowych przez Doktora Jacka Bartosiaka” i mają one „charakter istotny zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym”. Szeroką argumentację w tym zakresie, w tym w zakresie braku przypadków przypisania sobie autorstwa fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego przez dr. Jacka Bartosiaka w jego rozprawie doktorskiej, Strona złożyła już do akt sprawy, dlatego nie jest celowe ich powtarzanie.
- (22) W niniejszym piśmie zaistniała jednak konieczność ustosunkowania się do dokonanej przez prof. Błachuckiego **oceny przesłanek wskazanych w art. 195 uswin oraz pośrednio w art. 115 PrAut, która budzi istotne zastrzeżenia.**
- (23) Analiza przesłanek art. 195 uswin w kontekście zjawiska plagiatu w opinii biegłego ogranicza się właściwie do przedstawienia kilku wrywkowych cytatów z doktryny i orzecznictwa sformułowanych w oparciu o art. 115 PrAut, w szczególności w kontekście zjawiska tzw. plagiatu ukrytego oraz przytoczenia katalogu najczęstszych sposobów popełniania plagiatu przez studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich z Forum Akademickiego. Następnie, na podstawie tak szczątkowego materiału, w oparciu o wadliwie sporządzone opinie dr. hab. Tomasza Kamińskiego oraz dr. hab. Łukasza Fyderka, bez szerszego uzasadnienia swojego poglądu oraz bez wzięcia pod uwagę szerokiej argumentacji oraz materiału dowodowego złożonego do akt sprawy przez Stronę, prof. Błachucki przesądza, że dr. Jacek Bartosiak dokonał plagiatu ukrytego w kwalifikowanej postaci (w istotnym zakresie)¹².
- (24) W szczególności każdy z omawianych w opinii biegłego rozdziałów rozprawy doktorskiej jest zakończony następującym stwierdzeniem: „W świetle opinii pp. Prof. Tomasza Kamińskiego i Łukasza Fyderka można przyjąć, że przypisanie sobie przez dra Jacka Bartosiaka autorstwa cudzego utworu ma w tym rozdziale charakter ukryty. Autor pracy przeplata bowiem tekst swojego autorstwa i teksty innych utworów, ale z prawidłowo oznaczonym cudzym autorstwem z fragmentami przywłaszczonego utworu (...) [nazwisko autora lub autorów publikacji przytaczanych w danym rozdziale – przypis. pełn.]. Forma tego przypisania autorstwa jest adaptacyjna i inkorporacyjna, gdyż dr. Jacek Bartosiak dokonuje tłumaczenia anglojęzycznego tekstu oryginalnego jednocześnie zmieniając go w odpowiednim dla polskiego języka i wywodu w pracy zakresie włącza je do swojego tekstu bez oznaczenia źródła tłumaczenia”¹³. Z tą oceną nie sposób się zgodzić w wielu, wskazanych poniżej powodów.
- (25) Po Pierwsze, dr. Jacek Bartosiak **wyraźnie podał źródła dokonanych zapożyczeń w licznych przypisach dolnych**, nie tylko w bibliografii oraz w żaden sposób **nie stwarzał pozorów autorstwa**, w szczególności poprzez dokonywanie modyfikacji (transformacji) przytaczanych fragmentów (o czym jest mowa w przytoczonym przez prof. Błachuckiego w kontekście rozważań dotyczących plagiatu ukrytego wyroku SO w Świdnicy z 20 września 2017 r., sygn.

¹² Vide pkt. 8 str. 19-37 opinii biegłego.

¹³ Np. 27, 29 itd.. Str. 25,

akt IV Ka 572/17, str. 14-15 opinii). Prawdą jest, że większość przytoczeń w rozprawie doktorskiej dr. Jacka Bartosiaka miała postać zmodyfikowaną lub stanowiła tłumaczenie. Nie jest to jednak powód do stwierdzenia, że ten zabieg świadczył o zamiarze ukrycia nawiązań do prac innych autorów. Można by było o tym mówić, gdyby takie zjawisko było skorelowane z brakiem wskazania autorów i źródeł w przypisach. Wtedy modyfikacje mogłyby utrudniać odnalezienie skopiowanych w ten sposób fragmentów cudzych prac, również przez systemy antyplagiatowe i mogłyby to świadczyć o zamiarze ukrycia nawiązań. Nie można jednak podejrzewać o taki proceder osoby, która umieszcza w pracy bardzo liczne przypisy do przytaczanych publikacji. Świadczy to o chęci wskazania autorów, z których dr Bartosiak czerpał intelektualnie, a nie o zamiarze ich ukrycia.

(26) W zacytowanym przez prof. Błachuckiego na str. 15 opinii fragmencie wypowiedzi J. Sieńczyło-Chlabicz przypadek plagiatu ukrytego określono jako „włączenie do własnego utworu plagiatora większych lub mniejszych fragmentów (cytatów) przejętych z cudzych utworów bez podania imienia i nazwiska ich autorów oraz źródła, **jak również** bez oznaczenia dosłownie zacytowanych urywków cudzysłowem”. Z wypowiedzi tej wynika, że do zaistnienia plagiatu **nie wystarczy brak cudzysłowu, ale musi zaistnieć również okoliczność braku podania imienia i nazwiska autora oraz źródła**. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie miała miejsca, z wyjątkiem nielicznych przypadków, gdy przypis pojawił się omyłkowo w niewłaściwym miejscu (np. akapit za wcześniej). Stron wskazała takie sytuacje, zaznaczając je na żółto w tekście rozprawy doktorskiej z komentarzami złożonej do akt sprawy.

(27) Po drugie, przytoczony przez prof. Błachuckiego otwarty katalog najczęstszych sposobów popełniania plagiatu przez studentów, doktorantów i nauczycieli akademickich z Forum Akademickiego niestety nie pozwala na zrekonstruowanie relewantnych z punktu widzenia niniejszej sprawy cech stanów faktycznych, które były uznawane za plagiat, ponieważ nie wskazują, w jakich okolicznościach stwierdzono przypisanie sobie fragmentów cudzych prac przez osoby opisane w tym katalogu. Zatem nie jest on przydatny dla rozpoznania niniejszej sprawy. Domyślić się można jedynie, że w podanych przykładach przejęcia były ukrywane przez plagiatorów, którzy **w ogóle nie wskazywali na autorów i źródła przejętych fragmentów cudzych prac** (np. skopiowanie całości zagranicznej pracy doktorskiej, odtworzenie pracy zmarłego profesora). Sytuacje niedoskonałości w przytaczaniu cudzych rozważań stwierdzone w rozprawie doktorskiej dr. Jacka Bartosiaka nie mają absolutnie nic wspólnego z sytuacjami wskazanymi w tym katalogu, ponieważ w pracy nie znajduje się ani jeden fragment, którego autor nie zostałby wskazany.

(28) Po trzecie, w doktrynie prawa autorskiego rozróżnia się podział na plagiat jawny, czyli taki, w którym przypisano sobie autorstwo fragmentów cudzego utworu w postaci niezmienionej, oraz **plagiat ukryty**, w którym elementy są celowo modyfikowane w ten sposób, by wyłapanie podobieństw było utrudnione. Plagiat ukryty polega na **świadomym dążeniu do ukrycia** czerpania z cudzej twórczości¹⁴. Zatem zamiar i świadomość stworzenia pozoru własnego

¹⁴ „Plagiat „ukryty” wiąże się z dokonaniem przez plagiatora pewnych modyfikacji, przeróbek (...), w zakresie treści i/lub formy cudzego utworu (np. zmian stylistycznych, redakcyjnych). Mają one na celu ukrycie faktu

autorstwa przejawia się w tym, że **plagiator czyni starania zmierzające do tego, by zatrzeć wszelkie ślady mogące zdradzić dokonanie zapożyczenia fragmentu cudzego utworu**. Zatem celowość takiego zachowania przejawia się nie tylko w samym dokonaniu zapożyczenia i niedopełnieniu obowiązku wskazania autora i źródła (świadome i celowe zaniechanie oznaczenia autora i źródła), ale również w celowym dokonaniu zmian zmierzających do ukrycia faktu dokonanego zapożyczenia (np. zmiana tekstu poczyniona **jedynie** w celu ukrycia dokonanego zapożyczenia). Tymczasem w rozprawie doktorskiej **zmiany przytaczanych fragmentów cudzych utworów nie były dokonywane w celu ukrycia dokonania zapożyczeń** (gdyby tak było, dr Jacek Bartosiak nie odsyłałby do przytaczanych prac w licznych przypisach), ale w celu dokonania ich przekładu na język polski lub ubrania wywodu w sformułowania lepiej oddające myśl zawartą w danym dziele. Ponadto, aby realizować postawiony sobie cel badawczy, dr Jacek Bartosiak na bieżąco dokonywał analizy i komentował lub uzupełniał wywód o swoje przemyślenia. Nie sposób doszukać się w takim działaniu celowego zamiaru ukrycia dokonywanych przytoczeń, szczególnie w sytuacji umieszczania licznych przypisów do omawianych w danej części rozprawy doktorskiej fragmentów prac innych autorów. Można uznać takie działanie za niedoskonały warsztatowo sposób prowadzenia rozważań uwzględniających dorobek innych autorów, ale **nie można tego uznać za celowe zacieranie śladów kradzieży intelektualnej**, czyli przejaw dokonania plagiatu ukrytego. Nawiązania do cudzych publikacji nie są w żaden sposób przez dr. Jacka Bartosiaka ukrywane czy tuszowane.

(29) Nie można zgodzić się w tym kontekście z tezą, że „o przypisywaniu sobie autorstwa cudzych utworów, w szczególności z raportów think tanków, świadczy często sposób prowadzenia wywodu, który **zdradza** oryginalnego autora danego fragmentu”. Zapozyczenie z cudzych utworów, w szczególności raportów think tanków, „zdradzają” liczne przypisy do tych publikacji wstawione przez dr. Jacka Bartosiaka w miejscach, w których korzysta on z tych prac. A przede wszystkim dr Bartosiak w żaden sposób nie ukrywa faktu korzystania z tych raportów.

(30) Argumentem na poparcie tezy o plagiacie ukrytym nie jest również to, że „zapożyczone fragmenty przeplatane są oryginalnymi rozważaniami Doktora Jacka Bartosiaka¹⁵” Jak wskazano powyżej oraz w kontekście specyfiki pracy, o której będzie mowa w pkt. (37) poniżej, oryginalne rozważania były elementem realizowania celu badawczego pracy, których wplecenie w zapożyczane treści można różnie oceniać pod względem poprawności warsztatu naukowego. Nie można jednak automatycznie przyjmować, że zostały one poczynione w celu ukrycia zapożyczeń. Taki wniosek jest zupełnie nieuprawniony.

(31) O plagiacie ukrytym, czyli świadomym i celowym ukrywaniu faktu przypisania sobie autorstwa fragmentów cudzego utworu, nie świadczy również wskazany przez prof. Błachuckiego „kontrast w standardach pracy naukowej¹⁶”. Istotne jest jedynie, czy w pracy

przejęcia elementów twórczych z cudzego utworu, utrudnienie odbiorcom odnalezienia tych elementów, stworzenie pozorów własnej twórczości” - tak o plagiacie ukrytym np. w wyroku SA w Warszawie z 30.07.2018 r., sygn. akt VI ACa 531/16, LEX nr 2668748.

¹⁵ Vide str. 36 opinii biegłego.

¹⁶ Vide str. 21 opinii biegłego.

znajdują się fragmenty cudzych utworów, które w żaden sposób, nawet poprzez wskazanie autora lub źródła, nie zostały świadomie oznaczone przez dr Jacka Bartosiaka.

- (32) W opinii prof. Błachuckiego dotyczącej rozdziału 7 rozprawy doktorskiej dodatkowo pojawia się stwierdzenie „Ponadto w tym rozdziale Doktor Jacek Bartosiak wprost kopiuje fragmenty utworów polskojęzycznych z publikatorów internetowych. Również z pominięciem zaznaczenia cudzego autorstwa i przypisuje je sobie. O tym, że nie jest to błąd warsztatowy świadczy umieszczanie mylnych przypisów, których nie ma w oryginalnej treści cudzego utworu.¹⁷” Z oceną tą nie sposób się zgodzić.
- (33) Powyżej jest mowa pracy E. Cieślik, do której kierują **4 przypisy znajdujące się na jednej (!) stronie rozprawy doktorskiej** nawiązującej do tej publikacji. Samo niewstawienie cudzysłowu nie oznacza, że osoba przytaczająca dany fragment z pracy innego autora przypisała sobie autorstwo tego fragmentu. Jest to zbyt daleko idący wniosek, o czym szerzej jest mowa w pkt. (8) - (19) niniejszego pisma. Trudno tak twierdzić również w sytuacji, gdy autor czterokrotnie na jednej stronie wskazuje w przypisie na autorstwo danej osoby.
- (34) W rozdziale 7 znajdują się również nawiązania do pracy S.S. Roacha. Nawiązanie to rozpoczyna się zdaniem „**Jak twierdzi Stephen S. Roach**, Chiny już od kilku lat koncentrują się na tych celach, dążąc do transformacji niezrównoważonego modelu wzrostu (...)”, po czym następuje pierwszy z **czterech** przypisów do publikacji tego autora. **Trudno o bardziej wyraźne wskazanie na dokonanie zapożyczenia.** Absurdalnym jest wskazywanie, że zapożyczenie to ma charakter plagiatu, w tym plagiatu ukrytego.
- (35) Zarzut „umieszczania mylnych przypisów, których nie ma oryginalnej treści cudzego utworu” jest kuriozalny. Wszystkie przypisy do innych źródeł mają jedynie na celu **wskazanie czytelnikowi dodatkowych źródeł na omawiany temat**, by mógł samodzielnie wzbogacić swoją wiedzę na dany temat (dotyczy to np. odniesień do Deng Xiaoping, Liu Junru i J.C. Kamińskiego). Jest to w rozprawie doktorskiej często sygnalizowane zastosowaniem w przypisie skrótu „zob.”.
- (36) Skomentowania wymaga również zaprezentowane przez prof. Błachuckiego rozumienie przesłanki „istotności” wskazanej w art. 195 uswin. W opinii biegły wskazał, że „przy ocenie istotności należy stosować kryteria **ilościowe jak i jakościowe**. Przy czym końcowa konkluzja powinna mieć charakter całościowy. Oznacza to, że należy zbadać jaką część ocenianej pracy stanowią przypisane sobie przez autora tej pracy stanowi fragment lub inne elementy cudzego utworu lub ustalenia naukowego, a także jakie jest znaczenie tego fragmentu dla ocenianej pracy”¹⁸. O ile zgodzić należy się z kryterium jakościowym, to komentarza wymaga wskazane przez prof. Błachuckiego kryterium ilościowe.
- (37) Słusznie prof. Błachucki zdekodował cel rozprawy doktorskiej dr Bartosiaka, jako „prezentacja analiza stanowisk prezentowanych przez uczestników debaty (naukowców, ośrodków

¹⁷ Vide str. 29 opinii biegłego.

¹⁸ Vide str. 13-14 opinii biegłego

analitycznych czy bezpośrednich uczestników opisywanych zdarzeń)” i wskazał, że przy takim założeniu „w podstawowym zakresie będzie miała wymiar opisowy” oraz, że „kluczowa dla niej będzie prezentacja występujących stanowisk, jak i ich analiza”¹⁹. Ponieważ to cel wyznacza granice objętości nawiązań do publikacji innych autorów, należy przyjąć, że charakter problemu badawczego założonego przez dr Bartosiaka usprawiedliwia szeroki zakres przytaczania fragmentów cudzych utworów usprawiedliwiony celem wyjaśniania oraz analizy krytycznej. W związku z tym wskazywanie, że istotność przypisanych fragmentów mierzona powinna być kryterium ilościowym jest dużym uproszczeniem i nie uwzględnia specyfiki prac, która jest przedmiotem oceny. Jak słusznie zauważa biegły w innym miejscu swojej opinii „założenia pracy doktorskiej określają kontekst dla interpretacji przesłanki istotności”²⁰. Zatem przy ocenie przesłanki „istotności” kluczowe powinno mieć badanie jakościowe, jak wskazali i uzasadnili dr Flisak oraz dr Kierznowski w swoich opiniach znajdujących się w aktach sprawy.

(38) Z wszystkich powyższych względów nie sposób zgodzić się z opinią prof. Błachuckiego, który w oparciu o wadliwie sporządzone opinie (a nie o własną analizę) oraz nieprawidłową interpretację art. 195 uswin.

Opinia dr. hab. Tomasza Kamińskiego

(39) **Dr. hab. Tomasz Kamiński nie można uznać za osobę bezstronną i obiektywną w niniejszej sprawie.** Już przed wszczęciem postępowania, tj. w 2018 r., wypowiedział się on krytycznie w stosunku do dr. Jacka Bartosiaka, co zostało szczegółowo opisane we wniosku o jego wyłączenie z 29 maja 2024 r. Szczegółowe informacje dotyczące zarzutów wskazanych w przez dr. hab. Tomasza Kamińskiego znajdują się w rozprawie z komentarzami złożonej do akt sprawy, ponieważ nie są one niczym nowym w stosunku do zarzutów dr. Piegzika. Jednocześnie Strona informuje, że w najbliższym czasie złoży do akt sprawy załącznik do niniejszego pisma ze szczegółowym skomentowaniem zarzutów stawianych przez biegłego, o ile wcześniej nie zostanie podjęta decyzja o jego wyłączeniu.

Opinia dr. hab. Łukasza Fyderka

(40) **Dr. hab. Łukasz Fyderka również nie można uznać za osobę bezstronną i obiektywną w niniejszej sprawie.** Jesienią 2022 r. skrytykował on działalność m.in. dr. Jacka Bartosiaka w artykule dla miesięcznika „Znak”, co zostało szczegółowo opisane we wniosku o jego wyłączenie z 29 maja 2024 r. Szczegółowe informacje dotyczące zarzutów wskazanych w przez dr. hab. Łukasza Fyderka znajdują się w rozprawie z komentarzami złożonej do akt sprawy, ponieważ nie są one niczym nowym w stosunku do zarzutów dr. Piegzika. Jednocześnie Strona informuje, że w najbliższym czasie złoży do akt sprawy załącznik do niniejszego pisma ze szczegółowym skomentowaniem zarzutów stawianych przez biegłego, o ile wcześniej nie zostanie podjęta decyzja o jego wyłączeniu.

PODSUMOWANIE

¹⁹ Vide str. 20 opinii biegłego.

²⁰ Vide pkt. 8 str. 19 opinii biegłego

Biorąc od uwagę powyższe oraz załączone do pisma z dnia 7 grudnia 2023 r. opinie ekspertów: prof. dr. hab. Tomasza Grosse, dr. Damian Flisaka oraz dr. Łukasza Kierznowskiego, w kontekście wniosków z analizy Rozprawy doktorskiej, należy stwierdzić, że **dr Jacek Bartosiak nie przypisał sobie świadomie i celowo istotnego fragmentu cudzego utworu lub ustalenia naukowego.**

W związku z powyższym Rada Naukowa ISP PAN powinna wydać **decyzję o odmowie** stwierdzenia nieważności decyzji o przyznaniu stopnia naukowego doktora

WNIOSKI FORMALNE

Wnosimy o:

- a) **niezwłoczne udostępnienie** członkom Komisji powołanej uchwałą Rady Naukowej ISP PAN nr 35 z 29 września 2023 r., tj. dr. hab. Piotrowi Osęce, dr. hab. Monice Sus, dr. hab. Jakubowi Wódce oraz członkom Rady Naukowej ISP PAN **niniejszego stanowiska,**

Ponadto podtrzymujemy:

- a) wniosek z dnia 4 czerwca 2024 r. o **wyłączenie biegłych oraz pominięcie opinii biegłych,**
- b) wniosek o umożliwienie dr. Jackowi Bartosiakowi uczestniczenia w każdym etapie prowadzonego postępowania, w szczególności we wszelkich posiedzeniach Komisji oraz w posiedzeniach Rady Naukowej ISP PAN,
- c) wniosek o zorganizowanie rozprawy administracyjnej zawarty w stanowisku strony z 28 września 2023 r. oraz z dnia 7 czerwca 2024 r.
- d) wniosek o zmianę postanowienia o oddaleniu wniosków dowodowych dot. zeznań świadków z dnia 7 czerwca 2024 r.

Anna Kruszewska
radca prawny

dr Aleksandra Sewerynik
radca prawny

